

ТАРАС ШЕВЧЕНКО

ЖИТТЯ

Розробила:
Вчитель вищої категорії, вчитель-методист
Гайдук Ірина Володимирівна

*Хата, де
народився поет*

Народився поет 25 лютого 1814 року у селі Моринці Звенигородського повіту Київської в закріпаченій селянській родині Григорія Івановича Шевченка та Катерини Якимівни Бойко.

Згодом сім'я Тараса Шевченка переїхала до села Керелівки, нині — Шевченкове Звенигородського повіту, на Київщині. Дитячі роки Тараса пройшли у цьому селі.

У СЕЛІ ШЕВЧЕНКОВЕ
ПРОЙШЛИ ДИТЯЧІ РОКИ
ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

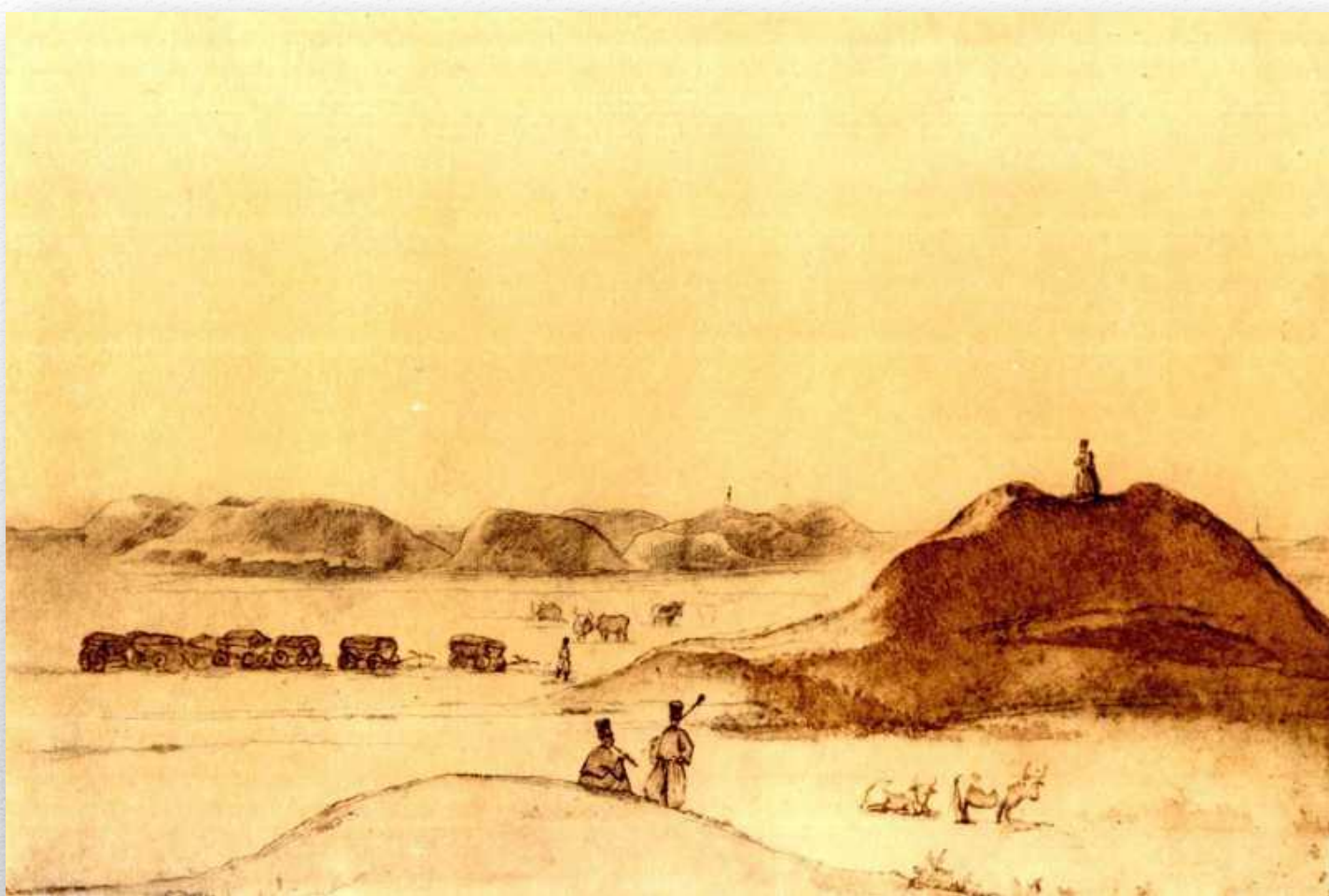
У селі
Шевченкове пройшли дитячі
роки Тараса Шевченка

Тарас Шевченко рано втратив матір: вона померла від тяжкої праці й злиднів, залишивши сиротами шестеро дітей. 7 жовтня 1823 року Тарасів батько одружується вдруге з Оксаною Терещенко, в якій вже було троє дітей.

Пам'ятник матері Т. Шевченка

Тарас Шевченко
Чумаки серед
могил

Тарас чумакував разом з батьком. Бував в Звенигородці, Умані. 21 березня 1825 року від тяжкої праці на панщині помер Тарасів батько — Григорій Іванович Шевченко. Залишившись сиротою, Тарас пішов наймитувати до дяка, як «школяр-попихач». Під час навчання Шевченко ознайомився з деякими творами української літератури. Не стерпівши знущань дяка, Тарас втік від нього. Кілька днів наймитував в диякона Єфрема. Пізніше мав учителів-малярів із села Стеблева, та із села Тарасівки, Звенигородського повіту. В 1827 року пасе громадську отару овець у селі Кирилівці. Т.Г.Шевченко.

У 1828 році Шевченка взяли козачком до панського двору. Коли Тарасові минуло 14 років, його зробили дворовим слугою нового поміщика в маєтку у Вільшані. 6 грудня 1829 року поміщик Павло Васильович Енгельгардт застав Шевченка вночі за малюванням козака Платова та наказав відшмагати його на різкамі. Протягом 1829–1833 років Тарас малював копії з картин суздальських майстрів. З осені 1828 року до 1831 року Шевченко пробув зі своїм паном у Вільні. Там він відвідував лекції малювання. Переїхавши 1831 року з Вільно до Петербурга, Енгельгардт взяв із собою Шевченка. Він на 4 роки віддав його в науку до живописця Василя Ширяєва. З цього часу й аж до 1838 року Шевченко живе в будинку Крестовського, де наймав квартиру Ширяєв. Ночами, у вільний від роботи час, Шевченко ходив до Літнього саду, змальовував статуї, тоді ж уперше почав писати вірші.

*Портрет Павла Енгельгардта, написаний Шевченком
у 1833 році*

Улітку 1836 року в Літньому саду Шевченко познайомився зі своїм земляком — художником Сошенком, а пізніше — з Євгеном Гребінкою. Вони познайомили Шевченка з поетом Жуковським. Сошенко вмовив Ширяєва відпустити Шевченка на місяць для відвідування зали живопису Товариства заохочення художників. 5 квітня 1838 року Шевченко разом з Мокрицьким відвідали Ермітаж. Навесні 1838 Карл Брюллов та Василь Жуковський задумали викупити молодого поета з кріпацтва. Пан погодився відпустити кріпака за 2500 карбованців. Щоб їх здобути, Карл Брюллов намалював портрет Василя Жуковського. Пізніше — 22 квітня 1838 року, портрет був проданий і 25 квітня Шевченкові видали відпускну.

Портрет Василя Жуковського, написаний Карлом Брюлловим у 1838 році

Перший друкований Кобзар

У 1840 році друком вперше вийшов друком «Кобзар». Це — подія величезного літературного й національного значення. У збірку ввійшло всього вісім творів: «Перебендя», «Катерина», «Тополя», «Думка», «До Основ'яненка», «Іван Підкова», «Тарасова ніч» та «Думи мої, думи». Саме після видання цієї збірки Тараса Шевченка почали називати кобзарем.

Особливість цього «Кобзаря» — офорт (різновид гравюри на металі, котрий дозволяє отримувати відтиски з друкарських форм, які попередньо оброблені кислотами) на початку книги — кобзар із хлопчиком-поводирем, який і дав назву збірці. У світі збереглося лише кілька примірників цього «Кобзаря».

У 1844 році під назвою «Чигиринський Кобзар» вийшов передрук першого видання «Кобзаря», до якого додали поему «Гайдамаки».

У 1860 році вийшло третє видання «Кобзаря». До нього ввійшли 17 творів.

Ще більш розширеним було празьке видання «Кобзаря» в 1876 році. Повністю «Кобзаря» в Росії вперше видано лише 1907 року.

Перша подорож Україною

13 травня 1843 року Шевченко з Петербурга виїхав до України. Протягом подорожі відвідував видатних українських діячів. 20 вересня 1843 року гостював в рідному селі Кирилівці у сестри та братів.

Враження Шевченка

Під впливом баченого і пережитого в Україні Шевченко написав вірш «Розрита могила», в якому висловив гнівний осуд поневолення українського народу царською Росією. У 1844 році Тарас Шевченко написав гостро політичну поему «Сон», ставши на шлях безкомпромісної боротьби проти самодержавної системи тодішньої Російської Імперії.

Друга подорож Україною

25 березня рада Академії мистецтв видала Шевченкові квиток на право проїзду на Україну. 31 березня 1845 року Шевченко виїхав із Петербурга через Москву до Києва. Протягом весни-осені 1845 року перебуває у селі Маріїнському на Полтавщині. У вересні гостював у своїх родичів у селі Кирилівці.

Восени та протягом зими 1845 р. Шевченко написав такі твори: «Іван Гус», «Сліпий», «Великий льох», «Наймичка», «Кавказ», «І мертвим, і живим...», «Холодний Яр», «Давидові псалми»; захворівши наприкінці 1845 року написав вірш «Заповіт».

Нові поетичні твори Шевченка не були надруковані через їх антирежимний характер. Шевченко переписав їх для зошит, якому дав назву «Три літа» (1843 — 1845).

Арешт і заслання

Навесні 1846 року Шевченко прибув до Києва. У квітні він вступив до Кирило-Мефодіївського братства – таємної політичної організації. У березні 1847 року, почалися арешти членів братства. Шевченка заарештували 5 квітня 1847 за написання віршів на «малоросійській мові». Перебуваючи два місяці за ґратами, Шевченко продовжував писати вірші. Їх згодом об'єднав у цикл «В казематі».

В Орській фортеці, всупереч суворій забороні, Шевченко продовжував крадькома малювати і писати вірші, які йому вдалося приховати й зберегти в чотирьох «захалавних книжечках».

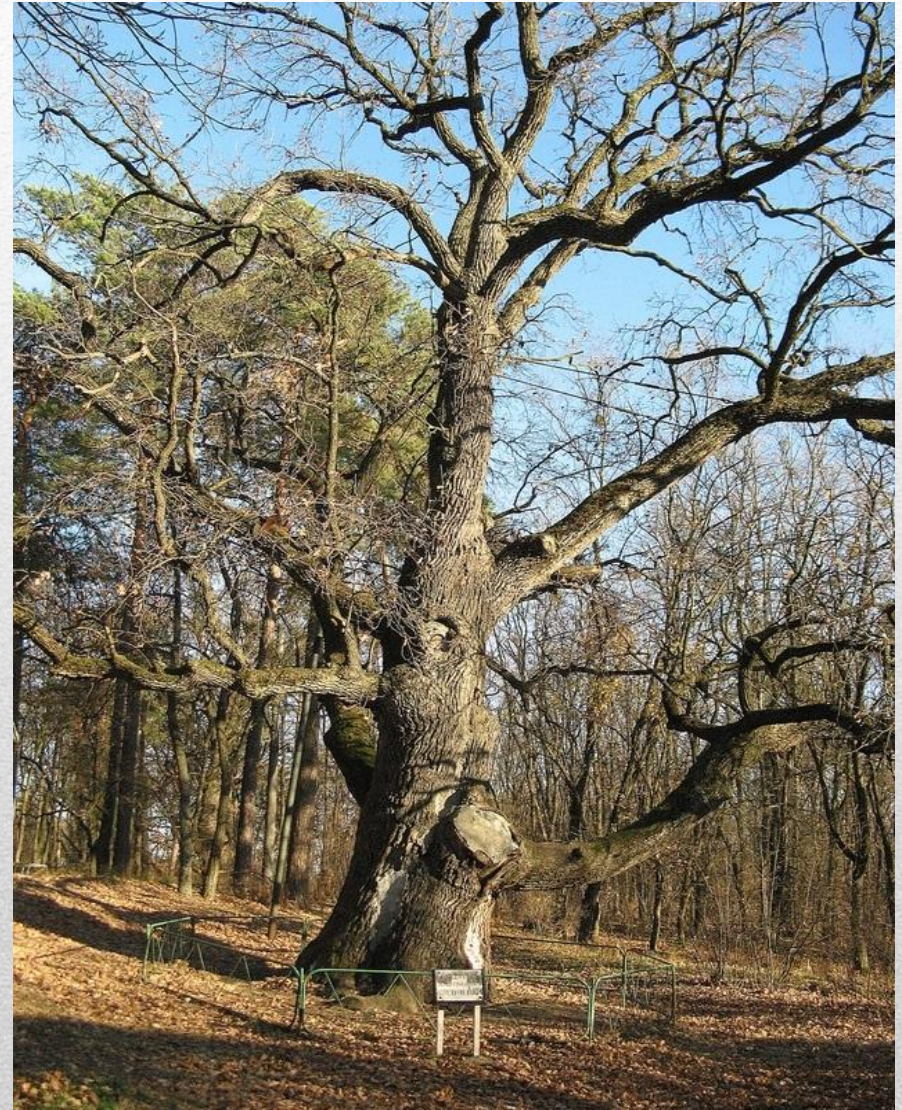
У 1848 році Шевченко ввійшов до складу Аральської експедиції на посаду художника. В цей час Шевченко написав поеми «Царі», «Титарівна», «Марина», «Сотник» і ще понад 70 поезій.

В Оренбурзі Шевченко зблизився з учасниками повстання 1830 — 1831 років. У квітні 1850 Шевченка вдруге заарештували. Семирічне перебування поета в Новопетровській фортеці — це найважчі часи в його житті.

Тільки через 2 роки після смерті Миколи Костомарова, поета звільнили з заслання. Тож, у серпні 1857 Шевченко залишив Новопетровськ і дістався до Нижнього Новгорода. Тут поетові довелося затриматися майже на півроку: в'їзд до Москви й Петербурга йому було заборонено.

Третя подорож Україною

Одержавши з чималими труднощами дозвіл, Шевченко влітку 1859 року повернувся в Україну, якої вже 12 років не бачив. Тут відвідав своїх рідних та давніх знайомих. У 1859 році Шевченко приїхав до Києва. Тут він відвідує свого друга Михайла Максимовича — першого ректора Київського університету, який жив на хуторі неподалік Канева. В тиші Михайлової гори Тарас Шевченко часто сидів під п'ятисотлітнім дубом, який нині називають «дубом Шевченка». Звідти він милувався канівськими горами. Поет мріяв поселитися тут. Він навіть намалював кілька проектів хати з широкою світлицею. Але мрії про придбання землі над Дніпром не здійснилися: Шевченка втретє заарештували і після кількох допитів зобов'язали повернутися до Петербурга. На світанку 14 серпня 1859 поет виїхав з України, а 10 березня 1861 року — помер.

ДУБ ШЕВЧЕНКА

Поховання

13 березня Шевченка поховали на Смоленському кладовищі в Петербурзі біля Церкви Смоленської ікони Божої Матері. Але його друзі — художник Григорій Честахівський, брати-літератори Михайло та Олександр Лазаревські — вирішили виконати волю поета – поховати його в Україні. В квітні необхідні для цього папери були підписані. У супроводі Олександра Лазаревського та Григорія Честахівського 18 травня труну було доправлено до Києва, а вранці 20 травня її на пароплаві «Кременчук» переправили на Канів. Тут домовину поета залишили для прощання на два дні, а 22 травня прах Шевченка перепоховали на Чернечій горі, де Шевченко хотів поставити хату. Над тілом Шевченка під час похорону його в Каневі зібралось кілька тисяч люду. Під час похорону, що тривав до вечора, було виголошено дві проповіді та шість промов.

Згодом люди насипали на могилі Шевченка курган, наносили каміння і укріпили поховання, поставили дубовий хрест, який з часом впав. Лише влітку 1884 року, через 23 роки після смерті поета, тут дозволили встановити монументальний чавунний пам'ятник.

Могила Шевченка

ТАРАСОВА ГОРА

ТАРАСОВА СВІТЛИЦЯ

Чернеча гора, перейменована пізніше на Тарасову — місце поховання Тараса Шевченка, що входить до національного заповідника «Тарасова гора».

Влітку 1884 року на Тарасовій горі збудували перший народний музей Кобзаря — Тарасову світлицю.

10 червня 1918 року Рада Міністрів Української Держави визнала могилу Тараса Шевченка національною власністю.

Сучасного вигляду Шевченківський меморіал набув влітку 1939 року: на могилі Кобзаря встановили бронзовий пам'ятник та спорудили літературно-меморіальний музей.

Пам'ятники

Пам'ятники Тарасу Григоровичу Шевченку встановлені в усіх обласних центрах України, багатьох містах і селах. Більш того, половина європейських столиць має їх. Загалом, в Україні і світі понад 1100 пам'ятників поету. Зокрема, найцікавіші пам'ятники поету:

- у Кабардино-Балкарії пам'ятник поету встановлений на піку Шевченка, на висоті 4200 метрів над рівнем моря;
- п'ять років тому у Ковелі Волинської області встановлено найвищий пам'ятник. Його висота сім метрів, а вага – двадцять тонн;
- найдавніший з існуючих донині пам'ятників стоїть у селі Лисиничі біля Львова. Його встановили у 1911 році;
- До відкриття пам'ятника у Вашингтоні причетні п'ятеро американських президентів: Трумен, що був почесним головою комітету; Рейган, що входив до складу цього ж комітету; Ейзенхауер, що підписав закон про будівництво пам'ятника; Кеннеді, що допоміг реалізувати задум; заяву Джонсона замурували під постаментом. Цікаво й те, що під час закладання пам'ятника Кобзареві використовували лопату — ту саму, що й при закладанні пам'ятників Вашингтону й Лінкольну.
- найоригінальніший пам'ятник Тарасу Шевченку знаходиться у Римі. Тут Шевченко постає в образі античного філософа з піднятою у вітанні правою рукою. Його відкрито у 1973 році.

У 2010 році у Львові презентували карту "Пам'ятники Тарасові Шевченку в Україні та за кордоном".

Пам'ятники поету в Полтаві, Харкові, Римі, а також унікальна карта пам'ятників у світі

Музеї

Існує багато музеїв, в яких представлені унікальні експонати. Зокрема, найвідоміші українські музеї:

Національний музей Тараса Шевченка в Києві – музей, створений 24 квітня 1949 року за адресою бульвар Тараса Шевченка, 12 на колишньої Галереї картин Тараса Шевченка в Харкові та Центрального державного музею Тараса Шевченка в Києві.

Колекція музею складається з унікальних цінностей: оригіналів малярських робіт Шевченка, документів про його життя та творчість, рукописних поезій, рідкісних фотографій поета та його друзів, першодруків творів Шевченка з його автографами, майже всіх видань творів поета літератури про нього, починаючи з прижиттєвих закінчуючи сучасними вітчизняними та зарубіжними виданнями. У 24 залах розміщено понад 4 тисячі експонатів.

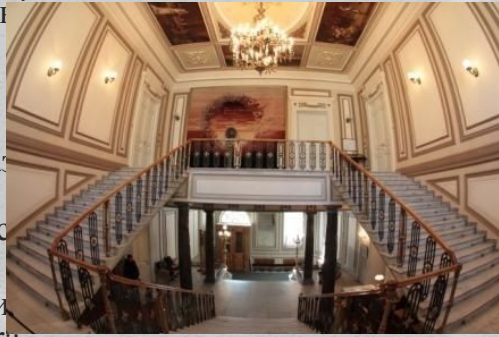
Літературно-меморіальний будинок-музей Шевченка – музей, відкритий 10 листопада

1928 в дерев'яному будинку, зведеному в 1835 році в провулку «Козине болото». Тут Тарас Шевченко проживав тут з весни 1846 до арешту 5 квітня 1848 року.

Експозиція музею в розповідає про перебування Тараса Шевченка в Києві під час трьох його приїздів на батьківщину.

Хата на Пріорці – музей, відкритий в Києві за адресою вулиця Вишгородська, 5. Тут Шевченко проживав в серпні 1859 року.

Також існують музеї Тараса Шевченка в Росії, Казахстані та Канаді.

Національний музей Тараса Шевченка